

Maševati so hodili na goro k Materi Božji; plačila so dobivali za veliko silo. Za sv. maše so jim dajali ljudje po stari petici; odtod so dobili ime »petičarji«. V koči, v kateri je stanoval opat Pavel, zbirali so se k skupni molitvi.

»Bratje predragi«, ogovoril jih je nekoč opat Pavel, »žalostni časi so prišli za nas, kakor se tudi imenuje Žalostna Gora, na kateri bivamo. Krog nas se razprostira najlepša okolica, vse v cvetju in zelenju, vse se veseli svojega življenja in vsaki stvari se pušča življenje, le mi smo prognani. Dasi so nam vzeli vse, vendar ne smemo zaradi tega nikogar sovražiti; ljubite marveč svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas preganjajo. Saj veste, da mene skeli najhujša rana.«

Takrat so molili dolgo v noč. — — Drugi dan gre opat Pavel po svoji navadi na goro maševati. Malo pred njim se pelje proti cerkvi gosposki voz, v katerem sedi stara gospa. Na nje obrazu bi bil videl, da je morala nekdaj biti prava krasota. Izpovedala se je in po dokončani sv. maši pristopila k obhajilu. Opat Pavel je že enkrat videl ta obraz; tujka mu ni bila neznana. — Spomnil se je sedaj pokojnega svojega brata in njegove žene — pričujoče gospe. Po opraviilu sta bila stari menih in gospa v živahnem pogovoru. Gospa je bila v solzah in večkrat ihtela zaklicala: »Odpuščajte mojemu pokojnemu možu!«

Res, brat je povzročil, da se je odpravil tudi Pavlov samostan. Brat se mu ni smilil, zmagali so nazori, zmagali glas krvi.

* * *

Leta pregnanstva sivim redovnikom niso bila dolga. Drug za drugim so šli v hladni grob, in kakor bi se bila osoda igrala z opatom Pavlom, bil je on zadnji. Siva starost ga je sklonila v dve gubi, a duh njegov je bil še čil. Mimo vseh

drugih molitev molil je največ za svoje nasprotnike in za svojega brata.

—š—

II. Godec.

Mudeč se pri sorodnikih v zagorski vasi zajdem v vaško krčmo.

Gospodar, prišedši od nekodi, odpre mi postrežljivo duri nizke izbe. Vstopim. Za javorovo mizo sedi v živahnem razgovoru trojica kmetov, kateri, uzrši me, umolknejo pa začno svoje pipe iztrkavati. Na veliki zeleni peči zapazim dečka . . . Valjal se je in stokal.

»Kolje ga . . . Na paši se je najedel — Bog vé, česa,« reče krčmar ravno dušno. — »Tiho, ti na peči! Ne vidiš-li gospoda?« zavpije jezen nad dečkom.

Vzgojen pod kmečko streho sem se zanimal že od mladih nog za življenje in trpljenje narodovo. Kjerkoli se mi je nudila prilika, trudil sem se spoznavati radost njegovo, njegovo bol, pa tudi — rane . . .

Sédem v kot pod zaprašeno razpelo. Krčmar se mi pridruži, hvaléč lepo vreme. Kmetje za veliko mizo so tiho govorili o davkih in bedi, jezili se nad gospôdo in praznili kozarce. Včasih je uprl kateri nezaupljivo svoje motne oči vá-me. Deček na peči se je bil pomiril . . . sedaj pa sedaj sem čul prita-jeno ječanje.

»Čuj,« vzklikne hipoma krčmar, »Lovre gode.« Pazljivo je poslušnil.

Res je bilo slišati gosli. Bliže in bliže so zveneli zvoki narodne pesmi, sedaj lahni, nekako koprneči, sedaj strastno razburjeni.

Krčmar se je naslonil na mizo ter po taktu kimal z glavo. Kmetje so umolknili in strmeli pred-se.

Potihnile so gosli . . . v veži se je čul ropot. Krčmar je smuknil pozdravljat novih gostov, ki so s hrumom vstopili. Videlo se je, da niso več trezni.

Takoj za njimi je prišel godec, nosèč gosli pod pazduho. Bilo mu je okoli tridesetih let. Nekako čudno me je ganilo blede njegovo obličje in pa žareče oči. Sédel je k peči, pogladil si s čela razmršene lase ter jel privijati strune.

Došleci so oblastno posedli k mizi. Bila je četvorica mladih ljudij, vaških veseljakov.

»Hej, krčmar, danes ti ga posušimo,« kričal je mladenič dvajset-petih let in požvenkljal v žepu. — »Dali so mi tisto po rajnem strijcu. . . Lovre, godi, godi!«

Goslar se je nasmehnil, nastavil lok pa zagodel. Nikoli še nisem čul tako igrati. Zvoki so mi pretresali dušo. Strmo je zrl pred-se pritrkujóč z ного; lahna rudečica mu je preletala lice. Igral je, kakor mu je nanese domišljija . . . sedaj se je zibal v najvišjih zvokih, sedaj je pretrgal melodijo in zamolkli glasovi so se razlegali v obširni sobi.

Pivci so bili umolknili, krčmar je stal pri durih ter nepremično zrl v godca. Celó deček na peči je dvignil glavo in poslušal.

Končal je goslar in zvrnil va-se kupico vina, podano mu od krčmarja. Nisem mogel več strpeti v izbi. Odšel sem. Krčmar je stopil klanjajoč se za menoj v vežo. Vprašam ga o godcu Lovretu.

»Čuden človek,« vzklikne. »Lenuh, da ga ne najdete enakega . . . Pa na vino vam je kar mrtev. Podedoval je po očetu gosli in raztrgano kočó. Čudim se, da je ni še prodal. Ali ste čuli, kako vam gode . . . o!« Razprostre roke in se začudi.

»Zamorjen genij,« mislil sem si. Lahko bi se slava njegova razlegala daleč éez meje domovini — pa ostal je kmečki godec . . .

Par dnij pozneje zvem, da leži godec Lovre bolan v svojej kočí tam gori za vasjó. Grem k njemu.

Ležal je tik okna na trhleni postelji silno blede . . . le oči so se mu svetile. Zvedši, da sem prišel, se nasmehne. Sédem kraj postelje in govorim mu o goslih.

»Kaj ne, kako lepo pojó, kako milo pojó moje gosli!« vzklikne živahno ter pristavi: »Oh, da moram umreti!«

Pograbi gosli ležeče na mizi poleg postelje, vzravna se in potegne z lokom po strunah.

»Ne morem več,« zašepeta in zopet léže, pritisnivši gosli na prsi. — »Kako so pele! Čutile so z menoj . . . Verjamete-li tudi vi, gospod, da se vica v njih kaka duša?«

Osupel ga pogledam. Stoprav pozneje sem zvedel, da naš narod veruje na nekako potovanje — vicanje — duš v raznih stvareh, orodjih.

»Vam se zdi nespametno,« govori, »seveda . . . pa moja mati me je učila temu. Ona je že vedela.«

In spet je preteklo par dnij, in povedali so mi, da je umrl godec Lovre, pomirjen z Bogom in svetom. Škoda! »Vino ga je pokopalo«, govorili so ljudje.

Predno pa je umrl, je nekda pograbil gosli ter zaigral . . . in igral je, dokler mu ni padel lok iz roke. In potem je zaspal.

A. Sinigoj.

